

Sygn. akt: I C 834/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. B., I. B.**

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. oddala powództwo o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) zawarta w dniu 10 lipca 2008 r. jest nieważna,

II. oddala powództwo o zapłatę dochodzone z uwagi na nieważność umowy,

III. ustala, że następujące postanowienia umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) zawartej w dniu 10 lipca 2008 r. pomiędzy stronami są bezskuteczne wobec powodów:

- § 2 ust. 2 umowy,

- § 7 ust. 1 umowy,

- § 9 ust. 7-9 umowy,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 163.351,67 (sto sześćdziesiąt trzy tysiące trzysta pięćdziesiąt jeden 67/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty,

V. w pozostałym zakresie oddala powództwo o zapłatę dochodzone z uwagi na stosowanie bezskutecznych zapisów umowy,

VI. wzajemnie znosi koszty procesu między stronami.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 834/20

UZASADNIENIE

Powodowie I. B. i J. B. w pozwie żądali:

I. ustalenia, że umowa o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) zawarta 10 lipca 2008 r. (sporządzona 7 lipca 2008 r.) przez powodów z pozwanym jest nieważna oraz zasądzenia od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na ich rzecz kwoty 323.735,96 PLN jako zwrotu świadczeń nienależnych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 12 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty,

II. ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego wyżej, **ustalenia**, że poniższe zapisy w umowie o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) zawartej 10 lipca 2008 r. są bezskuteczne wobec powodów:

a) § 2 ust. 2,

b) § 7 ust. 1,

c) § 9 ust. 7-9,

oraz **zasądzenia** od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na ich rzecz kwoty 163.351,67 PLN wskutek pobierania przez pozwanego zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 12 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty,

III. zasądzenia solidarnie (ewentualnie łącznie) na ich rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że zawarli umowę kredytu z przeznaczeniem na zakup mieszkania na rynku wtórnym. Zostali poinformowani przez doradcę kredytowego, że nie mają zdolności kredytowej na kredyt w PLN, w związku z czym przedstawił im kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego jako najkorzystniejszą ofertę. Podnieśli, że nie zostali poinformowani o konsekwencjach jakie za sobą niesie taki kredyt, ani o mechanizmie jego funkcjonowania, o tym w jaki sposób pozwany wyznacza kursy walut stosowane do ustalania wysokości ich zobowiązania oraz jakie są zasady funkcjonowania spreadu. Nie mieli możliwości negocjacji jakichkolwiek postanowień, gdyż umowa była narzucona przez bank według wzorca. Wskazali, że pozwany pobierał ukrytą prowizję w postaci spreadu a obowiązek ponoszenia kosztów tzw. ubezpieczenia niskiego wkładu własnego – wskazany w § 9 ust. 7-9 – jest nieuczciwy gdyż wprowadza w błąd co do tego kto i na jakich warunkach korzysta z ochrony ubezpieczeniowej. Postanowienia narzucone przez bank rażąco naruszają równowagę kontraktową a mechanizm indeksacji zawarty w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy kredytu stanowi nieuczciwe postanowienie umowne, jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, z art. 69 prawa bankowego, art. 353 §1 k.c. i art. 358¹ §5 k.c. a ponadto był całkowicie nieprzejrzysty (nietransparentny) dla konsumenta. Na podstawie spornych postanowień, to pozwany bank mógł jednostronnie i arbitralnie modyfikować wskaźnik według którego obliczana była wysokość zobowiązania. Waloryzacja kredytu odbywała się w oparciu o tabele kursowe sporządzone przez bank i uprawnienie banku do określenia wysokości kursu (...) nie doznawało żadnych ograniczeń. W związku z czym, powinno to skutkować upadkiem całej umowy na zasadzie art. 58 § 3 k.c. Na wypadek gdyby Sąd uznał, że umowa jest ważna, wskazali, że umowa powinna być wykonywana dalej z pominięciem mechanizmu indeksacji.

Ponadto powodowie wskazali, że od dnia zawarcia umowy do dnia 24 lutego 2020 r. zapłacili pozwanemu kwotę 288.919,96 PLN w tym tytułem przedterminowej częściowej spłaty kredytu 6.307,13 PLN, a także 34.816,00 PLN tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. W razie uznania, że pomimo upadku klauzuli indeksacyjnej, umowy może być dalej wykonywana, powodowie w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 23 lutego 2020 r. byłiby zobowiązani do zapłaty 154.077,16 PLN (pozew k. 4-68).

W odpowiedzi na pozew, **pozwany Bank (...) S.A. w W.** wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów, wskazując, że roszczenia powoda są bezpodstawne co do zasady a ponadto nie zostały wykazane co do wysokości. Zaprzeczył między innymi jakoby:

- a) umowa lub jakiegokolwiek jej postanowienie była sprzeczna z prawem,
- b) umowa zawierała jakiegokolwiek postanowienia abuzywne,
- c) powód nie był związany jakimkolwiek postanowieniem umownym,
- d) warunki umowy nie podlegały negocjacom, a powód nie miał możliwości negocjacji warunków umowy,
- e) powód mógł jedynie zaakceptować zapis o treści zaproponowanej przez pozwanego,
- f) bank nie wypełnił jakichkolwiek obowiązków informacyjnych,
- g) bank narzucił powodowi jakiegokolwiek rozwiązanie, w szczególności indeksacyjne a pracownik banku zarekomendował powodowi rozwiązanie w postaci kredytu indeksowanego do (...),
- h) powód nie miał zdolności do zaciągnięcia kredytu w PLN,
- i) powodowi nie została przedstawiona rzetelna informacja dotycząca jego praw i obowiązków,
- j) przedstawione powodowi informacje i pouczenia zostały zaprezentowane w zniekształcony sposób,
- k) bank pobierał od powoda jakiegokolwiek „ukryte” wynagrodzenie,
- l) spread stanowił zysk banku
- m) zostały pominięte kwestie związane z mechanizmami zmiany kursów,
- n) postanowienia umowy były niejasne, niejednoznaczne lub nieprecyzyjne,
- o) bank stosował jakikolwiek nieweryfikowalny mechanizm,
- p) doszło do naruszenia równowagi kontraktowej stron,
- q) jakiegokolwiek świadczenie powoda na rzecz banku było świadczeniem nienależnym,
- r) powód nie był zaznajomiony z warunkami (...).

Ponadto pozwany wskazał, że powód korzystał z usług doradcy profesjonalnej firmy, więc już na etapie poprzedzającym zawarcie umowy otrzymał informacje o kredycie. Przedstawiony, negocjowalny projekt służył do zawarcia zarówno umowy kredytu złotowego jak i walutowego, zatem powód mógł dokonać wyboru waluty kredytu jak również postanowień dotyczących oprocentowania kredytu poprzez wskazanie jednej z czterech stóp referencyjnych. Następnie, pozwany podniósł, że powód zdecydował się na podpisanie aneksu do umowy umożliwiającego spłatę bezpośrednio w (...), zatem zarzut co do ustalania kursów przez bank jest chybiony. Ponadto pozwany podniósł, że brak jest interesu prawnego po stronie powodów w żądaniu ustalenia a nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów. W jego ocenie, roszczenie zgłoszone przez powodów mają charakter okresowy i jako takie przedawniają się z terminem 3 lat. Z ostrożności podniósł również zarzut przedawnienia z uwagi na upływ 10 lat od momentu zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu (odpowiedź na pozew k. 211-321).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie, działając jako konsumenci, w dniu 16 czerwca 2008 r. podpisali wniosek kredytowy o kredyt w kwocie 430.000,00 PLN z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym i refinansowanie wydatków poniesionych na cele mieszkaniowe. Jako walutę kredytu oznaczyli (...). Następnie, w dokumencie datowanym na 3 lipca 2008 r. pozwany bank przedstawił wyniki symulacji i oceny zdolności w oparciu o dochody wnioskodawców. Symulacja zawierała istotne parametry kredytu takie jak: oprocentowanie, prowizję od udzielenia kredytu, wysokość

raty, warianty ubezpieczeń i ocenę zdolności – wszystkie w odniesieniu do walut: PLN, (...), EUR i USD. Zdolność kredytową powodowie uzyskali w każdym z proponowanych wariantów. W kolejnej tabeli zaprezentowano wpływ zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty (przy założeniu, że kurs (...) wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem (...) z okresu 12 miesięcy tj. o 14.55 %) na wysokość raty kredytu indeksowanego do (...).

Jednocześnie w umowie, w § 5 ust. 3. kredytobiorcy oświadczyli, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymali pismo „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” i zapoznali się z nim.

(dowód: wniosek kredytowy k. 356-358, symulacja kredytowa k. 359, umowa k. 74)

W dniu 10 lipca 2008 r. powodowie zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu hipotecznego nr KH/ (...). W umowie oświadczyli, że zapoznali się z regulaminem kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) oraz cennikiem kredytu hipotecznego.

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, pozwany udzielił powodom w kwocie 430.000,00 PLN. W § 2 ust. 2 umowy wskazano, że kredyt jest indeksowany kursem (...), po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu, bank zobowiązał się wysłać kredytobiorcom pismo informujące ich o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w (...) oraz jego równowartości w PLN zgodnie z **kursem kupna** (...) według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej.

Kredyt został przeznaczony na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym: 415.000,00 PLN oraz na refinansowanie wydatków poniesionych na cele mieszkaniowe w kwocie 15.000,00 PLN (§2.3 umowy).

Powodowie zobowiązali się do spłaty kwoty kredytu w (...) ustalonego zgodnie z § 2 umowy w złotych polskich z zastosowaniem **kursu sprzedaży** (...) obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut obcych banku (§7 ust.1). Spłata kredytu miała być dokonana w 480 równych ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej, przez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku wskazanego w umowie (§ 7 ust. 2 i 3 umowy).

Zgodnie z postanowieniami § 6 umowy, kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej i wynosił 3,9900 % w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR (3M) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1.2000 p.p. stałej w całym okresie kredytowania. Całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosił 500.698,16 PLN, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosiła 4,87% w skali roku (§12 umowy).

Kredytobiorcy mogli dokonać wcześniejszej spłaty kredytu po uprzednim złożeniu pisemnej dyspozycji spłaty kredytu i przy jednoczesnym oznaczeniu, czy wcześniejsza spłata ma skrócić okres kredytowania z zachowaniem miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych czy też zmniejszyć wysokość miesięcznych rat z zachowaniem okresu spłaty kredytu. Jednocześnie zastrzeżono, że wcześniejsza spłata kredytu nie może być dokonana:

- a) w okresie, w którym kredyt uruchamiany w transzach nie został wypłacony w całości,
- b) w okresie karencji w spłacie kapitału kredytu (§8).

Zabezpieczeniem spłaty kredytu z odsetkami i innymi kosztami było ustanowienie hipoteki kaucyjnej do sumy 731.000,00 PLN na nabywanej nieruchomości, cesji na bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych oraz cesji na bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorców (§9 ust. 1).

Dodatkowym zabezpieczeniem kredytu do czasu, gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 347.200,00 PLN było ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim własnym udziałem kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez bank z (...) S.A. (§ 9 ust. 7).

Nadto, kredytobiorcy zobowiązali się do zwrotu bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 3.106,00 PLN za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej (§9 ust. 8). Zastrzeżono, przy tym, że jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 347.200,00 PLN, kredytobiorca zobowiązuje się do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36-cio miesięczny okres udzielonej bankowi ochrony przez (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym kredytobiorca został poinformowany przez bank pisemnie (§9 ust. 9). Z kolei, jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 347.200,00 PLN, bank dokona zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek kredytobiorcy, za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia, za który składka została uiszczona (§9 ust. 10).

Zgodnie z § 11.2 umowy, integralną częścią umowy stanowił między innymi regulamin oraz cennik kredyt hipoteczny.

W regulaminie w § 3.1. wskazano, że kredyt jest udzielany w PLN, natomiast w § 3.2. wskazano, że może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych. Z kolei zgodnie z § 2 pkt 18 regulaminu wskazano, że kredyt indeksowany kursem waluty obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

Zgodnie z regulaminem, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dla odnowienia zabezpieczenia stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnowienia zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych (§ 13 ust. 4 regulaminu).

Stosownie do § 2 pkt 6 regulaminu niski wkład własny został zdefiniowany jako udział środków własnych kredytobiorcy (rozumiany jako różnica pomiędzy wartością nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie, a kwotą kredytu) w stosunku do wartości nieruchomości poniżej wymaganego standardowo minimum, wynoszący do 10% wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w przypadku kredytu w PLN, do 20% wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w przypadku kredytu w walucie obcej/ kredytu indeksowanego kursem waluty obcej.

Opłata dotycząca refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego określona została w cenniku obowiązującym w dniu zawarcia umowy. Podstawą wyliczenia opłaty dla kredytów indeksowanych kursem waluty obcej przyjmowana była kwota udzielonego kredytu wyrażonego w PLN wyliczona według wartości kursów waluty obcej według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku zgodnie ze wzorem:

Podstawa wyliczenia opłaty = [kwota kredytu w PLN/kurs kupna dewiz]* kurs sprzedaży dewiz] – 80% wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu (§7 ust. 5 regulaminu)

Dodatkowo, zgodnie z § 7 ust. 6 regulaminu, bank pobiera opłatę wynikającą z kosztu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy w dniu uruchomienia środków z kredytu za pierwsze 36 miesięcy obowiązywania umowy kredytowej. Jeżeli w ciągu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej stosunek kwoty kredytu pozostającej do spłaty do wartości nieruchomości nie stanie się równy bądź niższy niż 90% w przypadku kredytów udzielonych w PLN lub 80% w przypadku kredytów indeksowanych kursem walut obcej, wówczas bank pobiera opłatę za kolejny 36 miesięczny okres (§7 ust. 7). Z kolei, jeżeli w trakcie okresu wskazanego w ust. 6 i 7 stosunek kwoty kredytu pozostającej do spłaty do wartości nieruchomości stanie się niższy niż 90% w przypadku kredytów udzielonych w PLN lub 80% przypadku kredytów indeksowanych kursem walut obcej, bank dokona zwrotu proporcjonalnej części na rachunek kredytobiorcy za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia, za który składka została uiszczona (§7 ust. 8).

Ani w umowie, ani w regulaminie nie wyjaśniono czym jest tabela kursów walut obcych. Nie informowano również powodów o sposobie ustalania kursów walut w ramach wymienionej wyżej tabeli

W trakcie obowiązywania umowy doszło do zmiany Regulaminu z wersji R.22 na wersję R. 99. Regulamin ten obowiązywał od 1 października 2011 r. (por. oba regulaminy k. 333-342 i 343-352)

Stosownie do postanowień obu tych regulaminów rata kredytu indeksowanego obliczana była według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych z dnia spłaty (§ 8 ust. 3 Regulaminu). Przy czym w regulaminie R. 99 wskazano, że tabela kursów waluty obcych ustalana jest nie rzadziej niż raz dziennie na podstawie kwotowań rynkowych poszczególnych par walut przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i kursu sprzedaży nie większym niż 10% od kwotowań rynkowych. W przypadku, gdy tabela kursów walut obcych ustalana jest w danym dniu co najmniej 2-krotnie, do ustalenia wysokości raty przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy z kursów obowiązujących w dniu płatności raty (§8.3. regulaminu k. 338 i 347v).

Z kolei w § 8.4. regulaminów wskazano, że kredytobiorca może zastrzec w umowie, iż bank pobierał będzie ratę spłaty w rachunku w walucie do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w ofercie banku (k. 338 i 347v).

W myśl § 9 ust. 4 regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN z zastosowaniem aktualnego **kursu sprzedaży** dewiz, określonego przez bank w tabeli kursów walut obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

Przewalutowanie kredytu na wniosek kredytobiorcy następowało według kursów:

- a) **kupna dewiz** z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą,
- b) **sprzedaży dewiz** z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN (§ 11 ust. 4 regulaminu – k. 348 v.).

Zgodnie z regulaminem możliwa była wcześniejsza częściowa lub całkowita spłata kredytu. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota wcześniejszej spłaty jest obliczana według **kursu sprzedaży** dewiz na podstawie obowiązującej w banku tabeli walut obcych z dnia realizacji wskazanego przez kredytobiorcę w dyspozycji o dokonanie wcześniejszej spłaty (§ 10 ust. 4 – k. 348).

(dowód: umowa k. 72-78, regulaminy k. 333-342 i 343-352, pełnomocnictwo do rachunku k. 355).

Kredyt został uruchomiony jednorazowo w dniu 23 lipca 2008 r.

(dowód: zaświadczenie k. 184-185).

W dniu 28 lipca 2008 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy. Na jego podstawie sprecyzowano dane w § 2 pkt 3 i 4 oraz § 9 pkt 1 umowy, dotyczące kredytowanej nieruchomości.

(dowód: aneks nr (...) k. 78-79).

Dnia 2 czerwca 2020 r. strony zawarły kolejny aneks w którym postanowiły, w związku z rezygnacją kredytobiorcy z zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia kredytów z niskim udziałem własnym – wykreślić z umowy postanowienia dotyczące w/w zabezpieczenia. W związku z czym, bank oświadczył, że nie będzie w przyszłości pobierał opłat z tego tytułu. Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy skutku rezygnacji z przedmiotowego zabezpieczenia – braku

możliwości pomniejszenia dochodzonego przez bank roszczenia z tytułu umowy w przypadku jej wypowiedzenia, o świadczenie z w/w ubezpieczenia w razie jego wypłaty przez ubezpieczyciela.

(dowód: aneks z 02.06.2020r. k. 80)

W wyniku wykonania umowy pozwany bank pobrał od powodów:

- a) tytułem refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu – 34.816,00 PLN,
- b) tytułem refinansowania kosztów ubezpieczenia pomostowego – 912,00 PLN,
- c) tytułem wyceny/kontroli inwestycji – 400,00 PLN.

(...) S.A, V. (...) pismem z dnia 14 grudnia 2020 r. poinformował bank, że umowa kredytu nr KH/ (...) została zgłoszona przez bank do ubezpieczenia w ramach umowy generalnej ubezpieczenia kredytów hipotecznych z niskim udziałem własnym kredytobiorcy udzielanych przez bank w zastawieniu nr 46 ubezpieczonych kredytów w lipcu 2008 r. Podał, że kwota niskiego wkładu została wskazana przez bank w wysokości 103.539,96 zł i składka została uiszczona przez bank. W ramach umowy ubezpieczenia niskiego wkładu portfela kredytów hipotecznych z dnia 25 maja 2016 r.:

- za maj 2016 w wykazie kredytów przyjętych do ubezpieczenia, kwota niskiego wkładu własnego została wskazana w wysokości 344.471,99 PLN

- za lipiec 2017 w rejestrze kredytów przyjętych do ubezpieczenia, kwota niskiego wkładu własnego została wskazana w wysokości 350.499,39 PLN

(dowód: zaświadczenie k. 184, pismo z dnia 14 grudnia 2020 r. – k. 385)

Powodowie złożyli skargę dotyczącą ubezpieczenia niskiego wkładu. Pozwany pismem z dnia 21.09.2017 r. wniósł o nieuwzględnienie skargi.

(dowód: pismo banki - k.198)

Powodowie pismem z 31 lipca 2020 r. wezwali pozwany bank do:

- zwrotu wszystkich kwot zapłaconych przez nich w związku z wykonywaniem spornej umowy, w szczególności kwot zapłaconych tytułem spłaty rat kredytu od dnia zawarcia umowy do dnia 24 lutego 2020 r. w wysokości 288.919,96 zł a także wszystkich kwot zapłaconych po tej dacie jako świadczenia nienależnego w związku z tym, że sporna umowa jest nieważna

- albo na wypadek nieuwzględnienia powyższego żądania, do zwrotu kwoty 163.351,67 zł jako zapłaconej ponad należne bankowi raty, gdyż wysokość tych rat bank obliczał z zastosowaniem nieuczciwych postanowień umownych,

- zwrotu kwoty 34.816 zł tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu. Pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 4 sierpnia 2020 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty z potwierdzeniem odbioru k. 81-87).

Wyliczona wartość rat kredytu należnych pozwanemu w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 23 lutego 2020 r., obliczonych z pominięciem klauzul indeksacyjnych (§ 2 ust. 2 i § 7 ust. 1) przy zachowaniu pozostałych warunków umowy w mocy wynosi 160.391,41 PLN. Powodowie w powyższym okresie zapłacili łącznie raty w wysokości 289.727,96 zł

Wyliczona różnica pomiędzy ratami spłaty kredytu należnymi pozwanemu z pominięciem klauzul indeksacyjnych (§ 2 ust. 2 i § 7 ust. 1) przy zachowaniu pozostałych warunków umowy w mocy a kwotami rzeczywiście zapłaconymi przez powodów wynosi:

- w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 23 lutego 2020 r. - 129.336,55 PLN

- w okresie od dnia 28 października 2010 r. do dnia 23 lutego 2020 r. - 112.993,75 PLN

(dowód: opinia biegłej z zakresu bankowości M. M. k. 541-551)

Środki z kredytu powodowie przeznaczyli na zakup mieszkania w którym obecnie mieszkają. W kredytowanej nieruchomości nie była prowadzona działalność gospodarcza. Na przełomie lat 2018/2019 powodowie zaczęli „interesować się” warunkami umowy z uwagi na wysokie saldo zadłużenia. W związku z czym skorzystali z pomocy prawnika. Nie byli informowani w jaki sposób bank ustala kursy wymiany walut ani czym jest spread. Nie otrzymali od banku umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Kredyt spłacali w PLN.

(dowód: zeznania powodów k. 670v.-671v.)

Sąd zważył, co następuje:

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt przez strony dokumenty, których wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, Ponadto Sąd uwzględnił zeznania powodów i zawioskowanego świadka M. D. w zakresie jakim znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym. Podnieść należy, że świadek nie pamiętała, czy uczestniczyła przy zawarciu umowy ani przy innych czynnościach składających się na jej wykonanie. Świadek ten ograniczył się do ogólnych kwestii związanych z funkcjonowaniem kredytów oraz ogólnych procedur ich udzielania przez pozwany bank.

Ponadto Sąd uwzględnił opinię biegłego M. M., której wiarygodności i rzetelności nie zakwestionowała skutecznie żadna ze stron. Sąd także nie znalazł podstaw do podważenia powyższej opinii.

Sąd na podstawie art. 235²§1 pkt 2 k.p.c. pominął wniosek dowodowy pozwanego w postaci wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków J. C. jako nieistotnego dla rozstrzygnięcia sprawy. Z analizy dokumentów bankowych (umowy, wniosku kredytowego, dyspozycji wypłaty transz) wynika, że świadek nie był obecny przy ich sporządzaniu. Świadek miałby zeznawać o ogólnych kwestiach związanych z funkcjonowaniem kredytów i finansowaniem banku oraz konstrukcji umów, co jest pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd pominął wniosek dowodowy pozwanego dotyczący dopuszczenia dowodu z opinii biegłego zakresu bankowości. Pominięcie dowodu zgłaszanego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano, zostały dostatecznie wyjaśnione (wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. sygn. akt II CNP 41/12, wyroki SN: z 12 stycznia 2005 r., I CK 451/04, z 5 lutego 2009 r., II UK 176/08 i z 13 grudnia 2010 r., III SK 16/10). Opinia biegłego stanowi jedynie dowód dający Sądowi, rozstrzygającemu sprawę merytorycznie, dokonanie ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem wiedzy ogólnej – powszechnej). W tej sprawie Sąd uznał, że zgromadzone w sprawie dowody, w pełni pozwalają na dokonanie prawidłowego rozpoznania niniejszej sprawy, zaś wniosek dowodowy o dopuszczenie opinii biegłego potraktował, z uwagi na powyższe, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zarówno zadanie główne o ustalenie nieważności umowy, jak i roszczenie o zapłatę wywodzone było z twierdzenia o nieważności umowy, która miała wynikać z naruszenia art. 69 ustawy Prawo bankowe, przepisów k.c. oraz zamieszczenia w niej postanowień niedozwolonych dotyczących przeliczeń walutowych, uniemożliwiających w sposób dostateczny i zrozumiały określenie kwoty kredytu, a tym samym nie pozwalających na dokładne określenie zobowiązań stron.

W niniejszej sprawie, powodowie wskazali, że następujące postanowienia: § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 oraz § 9 ust. 7-9 umowy w zakresie klauzuli waloryzacyjnej oraz ubezpieczenia kredytu z niskim wkładem własnym - są niedozwolone i powinny być pominięte przy ustalaniu treści stosunku prawnego wiążącego konsumenta.

Powodowie, zawierając umowę kredytu występowali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c., co nie było kwestionowane przez stronę pozwaną. W tym stanie rzeczy w pierwszej kolejności rozważyć należało, jaki jest charakter umowy kredytowej, czy umowa kredytowa jest ważna i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.).

Konstrukcja umowy kredytu przedstawiona na gruncie niniejszej sprawy mieści się bowiem w granicach swobody umów i nie stanowi naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 ustawy - Prawo bankowe.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy - Prawo bankowe, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, zaś kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę walutę kredytu, cel na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zasadnicze postanowienia umowy, w ocenie Sądu spełniają więc przesłanki tego przepisu (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za ważną umowę kredytu bankowego. Znane są: strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany oraz inne niezbędne warunki.

Jak wynika z treści zawartej pomiędzy stronami umowy, stosownie do jej postanowień, strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu w wysokości 430.000 PLN początkowo wyrażona w walucie polskiej, zostanie w drodze indeksacji przeliczona na walutę franka szwajcarskiego i oprocentowana w sposób właściwy dla tej waluty. Jakkolwiek też przeliczenie dotyczące indeksacji następowało z zastosowaniem tabeli kursów obowiązującej w pozwanym banku, skutkiem tego zastosowania nie jest unieczwienienie czy unieważnienie umowy w całości.

Zważywszy bowiem, że wniosek kredytowy bezspornie dotyczy kredytu w walucie polskiej, zaś postanowienia umowy jednoznacznie wskazują, że bank udziela kredytu w złotych (§2 ust. 1 umowy k. 72), a jego wypłata i spłata następuje w złotych polskich (§7 ust. 1 umowy k. 74) – nie ulega wątpliwości, że strony zgodnie zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego. Przy czym, przepisu ustawy Prawo bankowe na dzień zawarcia umowy kredytu dopuszczały możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej. Jest to nadto konstrukcja dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego, jej istota polega bowiem na stworzeniu przez bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy

w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości z zastosowaniem miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej.

Odnosnie ryzyka zmiany kursu to wskazać trzeba, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Jak wynika z oświadczeń podpisanych przez powodów kredytobiorcy zostali poinformowani o ryzyku kursowym i że po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydowali się zawrzeć umowę kredytu. Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa łącząca strony ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu indeksowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

W dalszej kolejności odnieść należało się do zgłoszonych przez powodów zarzutów w zakresie postanowień umownych zawartych w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 oraz § 9 ust. 7-9 umowy, jako zawierających klauzule abuzywne. Dotyczy to klauzul indeksacyjnych określających sposób przeliczania kwoty kredytu do wypłaty po kursie, który nie był znany w chwili zawierania umowy, jak też kształtowania przez bank wysokości kursu waluty, według którego rozliczano następnie spłatę kredytu. Niewątpliwie, powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a zatem Sąd zbadał umowę pod kątem abuzywności klauzul zawartych w tejże umowie oraz w regulaminie kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w pozwanym banku.

Wskazane wyżej postanowienia przewidywały, że wysokość zobowiązań będzie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych, podobnie jak oba regulaminy. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Nie zostało zaprzeczone, że umowa stron w zakresie wykraczającym poza dokonane w ramach składania wniosku wyboru dotyczącego kwoty kredytu, waluty kredytu, okresu kredytowania, wysokości marży, została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że pozostałe postanowienia nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. W konsekwencji jest niewątpliwie, że w rozpatrywanej sprawie pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania - na gruncie zawartej umowy - wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Zatem doszło do nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzącą do naruszenia interesów konsumenta. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (vide: wyrok SN z dnia 2.10.2019 r., IV CSK 309/18).

Jak już zostało przedstawione, kwestionowane postanowienia umowy i postanowienia regulaminów wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Kurs kupna waluty to w pewnym uproszczeniu kurs, po którym deklarowane jest kupno danej waluty, a kurs sprzedaży to kurs, po którym deklarowana jest jej sprzedaż, względnie są to kursy, według których będą rozliczane takie transakcje. Kurs kupna z reguły jest niższy od kursu sprzedaży. Zastosowanie dwóch różnych kursów w opisany wyżej sposób w odniesieniu do umowy stron prowadziło do sytuacji, w której kredyt wypłacony w walucie polskiej według kursu niższego (kursu kupna), przy spłacie stawał się już kredytem w kwocie wyższej (bez uwzględnienia wahań kursowych samej waluty). Wysokość raty spłaty została bowiem ustalona według kursu wyższego (sprzedaży), co oznacza, że suma tych rat (czyli wysokość kredytu pozostałego do spłaty wraz z odsetkami) też była wyższa niż obliczona z zastosowaniem kursu niższego (kursu kupna), jaki obowiązywał przy wypłacie.

Skoro takim zapisom towarzyszyło postanowienie, że wysokość kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu, ustalał będzie sam Bank, mogło to prowadzić do sytuacji, w której Bank mógłby arbitralnie podwyższać

wysokość kursu sprzedaży, według którego rozlicza spłatę kredytu, w stosunku do wysokości rynkowej. Brak sprecyzowania jasnych i obiektywnych kryteriów ustalania przez Bank kursu waluty, przyjmowanego do rozliczania spłat kredytu w sposób, który pozwalałby na weryfikację poprawności kursu, a co za tym idzie sprawdzenie wysokości żądań banku (np. przez odwołanie do parametrów finansowych publikowanych lub znanych powszechnie) prowadził do zastrzeżenia dla Banku wyłącznej i niczym nieograniczonej kompetencji do ustalania wysokości kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu i ustalana wysokość zobowiązania powoda.

Powyższe w sposób oczywisty prowadziło do rażącego naruszenia interesów powodów. Narażało ich bowiem na niczym w zasadzie nieograniczone żądania pozwanego co do spłaty udzielonego kredytu i jego wysokości, zależne wyłącznie od kursu waluty ustalanego wszakże przez pozwanego. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN. W sposób dowolny zatem mógł kształtować wysokość zobowiązania powoda w walucie, w jakiej spłacał kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

Powyższych ustaleń nie podważa okoliczność złożonego przez powodów oświadczenia w zakresie ryzyka kursowego. Wskazać bowiem należy, że czym innym jest ryzyko zmienności kursów, a czym innym ustalanie kursów walut przez Bank. Nie sposób z powyższego oświadczenia wyprowadzić wniosku by powodowie godzili się na mechanizm stosowany przez Bank, albowiem umowa w żadnej mierze nie określała sposobu ustalania kursów walut przez Bank.

W ocenie Sądu należy zatem uznać, że postanowienia odwołujące się do kursów wymiany i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty stanowiącej podstawę rozliczeń umowy i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości wzajemnych zobowiązań przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do wypłaty kredytu, a następnie rozliczenia jego spłat.

Z tej przyczyny bezzasadne było prowadzenie postępowania dowodowego w kierunku wykazania, jak umowa była wykonywana, jak pozwany ustalał swoje kursy i czy miały one charakter rynkowy, względnie ustalanie, jaki byłby kurs rynkowy, gdyż okoliczność te pozostawały nieistotne dla oceny, czy postanowienia umowy stron miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Wskazać również należy, że Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie sygn. akt XVII AmC 426/09 uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystania w obrocie z konsumentami Bankowi (...) S.A, w W. postanowień wzorca umowy m.in. o treści: kredyt jest indeksowany do (...)/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna waluty według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku, w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku (...) z dnia spłaty. Klauzule zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych.

Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały jego zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powodów.

W realiach niniejszej sprawy oznacza to, że skutkiem uznania zapisów § 2 ust. 2, § 7 ust.1 umowy za niedozwolone jest wyeliminowanie ich z tej umowy. Wskutek wyeliminowania zawartych w umowie klauzul abuzywnych, brak jest

wyraźnie oznaczonych zapisów dotyczących mechanizmu ustalania kursu waluty, jaki miały być przyjmowany do ustalania wysokości rat spłaty w złotych polskich oraz rozliczenia wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia powoda.

Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. sygn. akt: I CSK 242/18, legalis nr 1966950, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymostku z dnia 08 sierpnia 2019 r., I ACa 126/19). Ponadto w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C -260/18. (...) podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałaby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Dotychczas, orzecznictwo usuwając z umowy klauzule abuzywne odwoływało się do norm ogólnych prawa cywilnego, zastępując klauzulę waloryzacyjną średnim kursem walut obcych prezentowanym przez Narodowy Bank Polski czy też innych kursów walut wskazywanych przez strony w umowie. Zgodnie ze stanowiskiem (...) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów.

Zatem należy rozważyć, czy umowa łącząca strony może być utrzymana bez niedozwolonych klauzul, czy też nie jest to możliwe i należy ustalić nieważność umowy.

W ocenie Sądu brak jest przesłanek do uznania przedmiotowej umowy o kredyt za nieważną. W myśl przepisu art. 385¹ § 2 k.c. należało wyeliminować postanowienia umowne o charakterze niedozwolonym składające się na klauzulę waloryzacyjną uznając, że udzielony powodom kredyt stanowił kredyt złotowy niezawierający takiej klauzuli.

Za możliwością utrzymania umowy przemawia okoliczność, że po wyeliminowaniu z umowy postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu, cel kredytu, okres i termin spłaty, wysokość prowizji oraz oprocentowanie. Zatem, tak skonstruowana umowa w pełni spełnia przesłanki umowy kredytu w świetle prawa bankowego i pozostaje zgodna z zasadą swobody kształtowania stosunków umownych, nie naruszając tym samym zasad współżycia społecznego. W tym miejscu wskazać należy, że eliminacja klauzul abuzywnych czyni zadość celu przepisów odnoszących się do niedozwolonych klauzul umownych w zakresie wyłącznego niestosowania tych postanowień, gdyż umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r. sygn. akt: II CSK 803/16.)

W związku z powyższym powodowie winni spłacać kredyt w złotych polskich w terminach przewidzianych w umowie i z zastosowaniem przewidzianego pierwotnie oprocentowania, według przewidzianej umownie stawki LIBOR (powołując się na wykładnię w powołanej sprawie C-260/18 nie ma znaczenia to, że Bank najprawdopodobniej nie ustaliłby wysokości oprocentowania według stawki LIBOR).

Podnieść należy, że zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy dążyć do osiągnięcia stanu niezwiązania konsumenta nieuczciwymi postanowieniami umownymi, przy jednoczesnym utrzymaniu w mocy umowy. Zatem po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron nadal może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcom na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do

korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

Wobec powyższego, ostatecznie umowę o należy traktować jako kredyt złotowy, oprocentowany według przewidzianej umownie stawki LIBOR,.

W ocenie Sądu, postanowienia umowne dotyczące upoważnienia banku do naliczania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami, bowiem nie mieli oni żadnego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie.

Postanowienia te zostały sformułowane w sposób niejasny i niejednoznaczny. Mechanizm ustalania wysokości opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego został ukształtowany przez Bank w ten sposób, że obowiązek jej zapłaty miał ustać, gdy w dacie płatności kosztów ubezpieczenia kredytu saldo zadłużenia obniży się do kwoty niższej lub równej 347.200 zł, przy czym wartość opłaty określono jako procent różnicy pomiędzy wysokością salda kredytu w danej dacie a 80 % wartości nieruchomości będącej przedmiotem zabezpieczenia umowy kredytu (por. § 9 ust. 7-10 umowy oraz § 7 ust. 5-8 regulaminu). Przy takiej konstrukcji zapisu umownego, powodowie nie mieli realnej możliwości po upływie 36 miesięcy przewidzenia wysokości należnej opłaty. Opłata ta miała wynikać z wysokości świadczenia głównego w postaci salda kredytu które, w zależności od tabeli kursów walut, ulegało stosownej zmianie. Analogicznie jak w przypadku klauzuli waloryzacyjnej prowadzi to do uznania przedmiotowego zapisu jako sprzecznego z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco naruszającego interesy kredytobiorców. (por. wyrok (...) z dnia 24 sierpnia 2012 r., sygn. akt XVII AmC 2600/11). W ocenie Sądu, tak skonstruowana opłata ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu własnego rażąco narusza interesy konsumentów poprzez obciążenie ich nieuzasadnionymi kosztami. Odnosząc się zaś do kosztów ubezpieczenia w kwocie 3.106,00 zł za pierwsze 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej, wskazać należy, że podstawą wyliczenia tej opłaty była także kwota kredytu wyliczona według kursu kupna (...), ustalonego przez bank. Ponadto pozwany nie przedłożył umów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego a tym samym nie wykazał celowości pokrycia tych kosztów przez powodów. Powodowie nie znali treści umów ubezpieczenia zawartych przez bank z ubezpieczycielami. Podkreślenia wymaga to, że aby wywołać skutek w postaci obciążenia kredytobiorców kosztami, czynności banku powinny mieć charakter celowy. Ciężar bowiem udowodnienia obowiązku pokrycia kosztów przez powodów spoczywał na banku zgodnie z art. 6 k.c.

Jak wskazano wyżej, zgodnie z treścią przepisu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W niniejszej sprawie już samo nieprzedstawienie powodom treści umowy ubezpieczenia uznać należało za dokonane z naruszeniem dobrych obyczajów. Nieudzielenie stronie powodowej informacji o treści stosunku ubezpieczenia, a w szczególności pozbawienie powodów możliwości zapoznania się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego celem uzyskania przez nich wiedzy, jaki był rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki zostały objęte tą ochroną oraz jakie są ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, nie usprawiedliwiał fakt, że powodowie nie byli stroną umowy ubezpieczenia. To oni wszakże mieli pokrywać koszty ubezpieczenia.

Okoliczności tej nie zmienia fakt, że mocą postanowień aneksu z 2 czerwca 2020 r. wykreślono postanowienia w zakresie odnoszącym się do opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu z umowy kredytu. Albowiem do tej daty, bank pobrał z tego tytułu kwotę 34.816 zł (por. zaświadczenie k. 184).

W ocenie Sądu, opisane powyżej postanowienia umowne w zakresie kwestionowanym stanowią niedozwolone klauzule umowne, a zatem są one bezskuteczne względem powodów. Jednocześnie usunięcie z umowy niedozwolonych postanowień nie powoduje jej nieważności, umowa bowiem może być dalej wykonywana.

Z tych przyczyn Sąd na podstawie art. 58 k.c. oraz powołanych przepisów oddalił żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu, uznając, że usunięcie z umowy niedozwolonych postanowień nie powoduje jej nieważności. W związku z tym, że żądanie główne o zapłatę było immanentnie związane z twierdzeniem o nieważności umowy, ustalenie że umowa

jest ważna przesądziło również o konieczności oddalenia żądania o zapłatę dochodzonego z uwagi na nieważność umowy. (pkt I i II wyroku).

Umowa jest i winna być nadal wykonywana przez strony. Należy zatem przyjąć, że umowa stron jest ważna i skuteczna, natomiast bezskuteczne i niewiążące powodów są postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji z powodów wskazanych wyżej w uzasadnieniu. Dlatego Sąd ustalił, że postanowienia § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 oraz § 9 ust. 7-9 umowy są bezskuteczne wobec powodów. Powodowie są zaś zobowiązani do spłaty kredytu jako złotowego z zachowaniem ustalonego w umowie oprocentowania i pozostałych warunków umowy. Jak już wskazano wyżej kwestionowane postanowienia stanowią niedozwolone klauzule umowne a zatem są one bezskuteczne względem powodów. Wyrok ustalający w niniejszej sprawie wyeliminuje wszelkie wątpliwości co do tego, czy strony łączy umowa kredytowa a jeśli tak to w jakim zakresie. Z powyższych względów na podstawie art. 385¹ k.c. i art. 189 k.p.c. orzeczono jak w pkt III wyroku

Konsekwencją ustalenia bezskuteczności zapisów w.w postanowień umownych było rozważenie żądania zapłaty, które to żądanie powodowie wywodzili z bezskuteczności klauzuli indeksacyjnej.

Podstawą dochodzonego roszczenia o zapłatę stanowiły przepisy art. 410 § 1-2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W myśl natomiast art. 410 § 1 i 2 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Sąd zasięgnął opinii biegłej z zakresu bankowości M. M. w celu wyliczenia wysokości zobowiązania powodów z tytułu zaciągniętego kredytu przy założeniu, że umowa kredytu hipotecznego była wiążąca z pominięciem niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksowania kwoty kredytu i rat kredytu do (...) według kursów wyznaczonych przez pozwanego tj. że kredyt był zaciągnięty w złotych polskich w kwocie 430.000 zł i podlegał spłacie w złotych z oprocentowaniem zastosowanym przez pozwanego oraz różnicy pomiędzy kwotą rzeczywiście uiszczoną przez powodów, a kwotą którą powodowie uiszciliby, gdyby kredyt został rozliczony z pominięciem klauzul indeksacyjnych za okres od dnia zawarcia umowy do dnia 23 lutego 2020 r.

W tym miejscu należy wskazać, że Sąd pominął wniosek dowodowy pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej – jako nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy na podstawie (...)§1 pkt 2 k.p.c. Pominięcie dowodu zgłoszonego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano zostały dostatecznie wyjaśnione. (por. wyroki SN: z 19.12.2012 r. II CNP 41/12; 12.01.2005 r. I CK 451/04; 5.02.2009 r. II UK 176/08; 13.12.2010 r. III SK 16/10).

Rozliczenie kredytu dokonano, przy założeniu, że umowa nie zawiera klauzuli indeksacyjnej, a kredyt jest oprocentowany według stawki i z zastosowaniem marż pozwanego zawartych w umowie kredytowej i podlega spłacie w ratach wskazanych w umowie oraz harmonogramie spłat stanowiących integralną jej część.

Z opinii biegłego wynika, że w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 23 lutego 2020 r. powodowie nadpłacili kwotę 129.336,55 zł.

Nadto, wskazać należy, że powodowie pokryli opłatę z tytułu refinansowania niskiego wkładu własnego w wysokości 34.816 zł. W ocenie sądu, postanowienia określające obowiązek zapłaty ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu miały chronić bank, a nie klienta. Postanowienie kształtuje obowiązki powodów w taki sposób, że mają oni ponosić koszty tylko za sam fakt zmiany relacji wysokości kredytu do wartości nieruchomości. Dochodzi tu do rażącej asymetrii w stosunku pomiędzy stronami, bowiem w sytuacji, gdy wskaźnik obciążenia nieruchomości się zmieni na niekorzyść kredytobiorców, to muszą płacić koszty ubezpieczenia niskiego wkładu. Skoro sposób naliczania powyższych kosztów

odwołuje się do Tabeli Kursów Walut Obcych – uznanych jak wyżej za niedozwolone, należało również uznać, że koszty poniesione przez powodów z tego właśnie tytułu podlegają zwrotowi..

Mając na uwadze powyższe, wobec bezskuteczności postanowień umowy, zasądzono od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę **163.351,67 zł**. Na którą składa się:

- 128.535,67 zł - z tytułu nadpłaty w ratach w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 23 lutego 2020 r. (kwota, której powodowie żądali tytułem zwrotu jest niższa od kwoty wyliczonej przez biegłą)

- 34.816 zł tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu uiszczonych przez powodów. Po stronie powodów nie zachodzi przypadek solidarności przewidziany w art. 367 k.c. Zgodnie z art. 369 k.c. zobowiązanie jest solidarne, jeżeli wynika z ustawy lub czynności prawnej. Z przepisów o nienależnym świadczeniu nie wynika solidarność wierzycieli.

O obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. - od dnia 18 grudnia 2020 r. , tj. po upływie 30 dni po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu (zob. k. 209). Sąd przyjął ten termin jako wystarczający do dokonania analizy roszczenia i spełnienia świadczenia w myśl art. 455 k.c., o czym orzeczono jak w pkt IV wyroku.

Wskazać należy, że zarzut przedawnienia roszczeń podniesiony przez pozwaną Bank jest bezzasadny. Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa, w przypadku dochodzenia zwrotu uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych na podstawie konstrukcji świadczenia nienależnego okres przedawnienia wynosił 10 lat zgodnie z art. 118 k.c. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustawach (Dz.U.2018.1104 z dnia 8 czerwca 2018 r.) termin przedawnienia wynosi 6 lat. Zgodnie z art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy, jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Niewątpliwie według dotychczasowych przepisów, termin przedawnienia nie upłynął, albowiem roszczenia powodów o zapłatę stały się wymagalne dopiero od momentu świadomego zakwestionowania ważności umowy kredytu. Powodowie dowiedzieli się o nieuczciwych warunkach umowy w 2018/2019 r. Roszczenie o ustalenie nie podlega zaś przedawnieniu.

Ponadto nie zachodzi żadna przesłanka negatywna żądania zwrotu nienależnego świadczenia. Powodowie nie wiedzieli, że świadczą bez podstawy prawnej. Ponadto świadczyli w przymusowej sytuacji – zaniechanie świadczenia mogłoby się wiązać z wypowiedzeniem umowy przez bank, z wszystkimi negatywnymi tego dla powodów konsekwencjami.

W pozostałym zakresie powództwo o zapłatę podlegało oddaleniu, o czym orzeczono w pkt V wyroku.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd oparł na treści przepisu art. 100 k.p.c. W oparciu o powyższy przepis, mając na uwadze, że żądanie powodów zostało częściowo uwzględnione, koszty zostały wzajemnie zniesione między stronami.

Na koszty procesu poniesione przez powodów składały się: opłaty za udzielone pełnomocnictwo w wysokości 34 zł, opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800 zł, wydatki na wynagrodzenie biegłego w kwocie 1.360,38 zł.

Na koszty procesu poniesione przez stronę pozwaną składały się z kolei: opłata za udzielone pełnomocnictwo w wysokości 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 10.800 zł.

Wzajemne zniesienie kosztów procesu jest możliwe wtedy, gdy obie strony są w takim samym lub zbliżonym stopniu wygrywającym i przegrywającym, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

sędzia Ewa Oknińska